

**Ярославові
Ісаєвичу –
70**

W. G. Adams

У березні 2006 року виповнюється 70 років видатному українському Історикові, академікові Національної академії наук України Ярославові Ісаєвичу. Він належить до нечисленної групи вчених-істориків, які, попри несприятливі обставини радянського правління, змогли здобути справжнє наукове визнання ще до розпаду СРСР, а потім відкрити усьому світові інтелектуальну значимість українознавчих досліджень. У незалежній Україні Я. Ісаєвич розвинув та примножив свої наукові здобутки, а також довів, що є не лише першорядним вченим, а й добрим організатором та керівником.

Народився Ярослав Дмитрович Ісаєвич 7 березня 1936 р. в селі Верба, що біля міста Дубна на Рівненщині у вчительській родині. Його батько, Дмитро Григорович, учитель української та англійської мов, був у молоді роки активним учасником Визвольних змагань 1917–1921 рр., членом Української Центральної Ради, одним із найближчих сподвижників Михайла Грушевського, дипломатом УНР. Родина матері Наталі (з дому Чабан) теж належала до числа українських патріотів, а її брат Михайло був січовим стрільцем.

Дитячі роки Я. Ісаєвич провів на батьківщині матері, у місті Стрию. 1952 р. він вступив на історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчив у 1957 р. Активна праця в бібліотеках та архівах, талант дослідника та підтримка вчителів дозволили йому ще в студентські роки закласти міцну основу для подальшої наукової праці. Дипломна робота Я. Ісаєвича з історії ранньомодерного Дрогобича, яку він готував під керівництвом професора Я. Кіся, уже мала так багато наукового матеріалу, що невдовзі переросла в кандидатську дисертацію, котру молодий вчений успішно захистив у січні 1961 р.

Так розпочалася блискуча наукова кар'єра Я. Ісаєвича. В різні часи він викладав у Львівському університеті, Івано-Франківському педагогічному інституті, університеті “Києво-Могилянська академія”, виступав з лекціями в університетах Польщі, США, Канади, Німеччини, Австралії, Японії та інших країн. Однак основним місцем праці був і залишається Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича (до 1993 р. – Інститут суспільних наук) НАН України, в якому Ярослав Дмитрович з 1989 р. працює на посаді директора.

Як вчений-історик Я. Ісаєвич займається переважно історією Галицько-Волинської держави, спадщиною Юрія Дрогобича, історією українських братств XVI–XVIII ст. та українського книговидання. До найважливіших праць Я. Ісаєвича належать: “Братства та їх роль в розвитку української культури XVI–XVIII ст.” (1966), “Джерела з історії української культури доби феодалізму XVI–XVIII ст.” (1972), “Юрій Дрогобич” (1972), “Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні” (1975, перевидання 1983), “Преемники первопечатника” (Москва, 1981), “Літературна спадщина Івана Федорова” (1989), “Україна давня і нова. Народ, релігія, культура” (1996), “Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми” (2002). Окремо слід відзначити ще одне ґрунтовне видання – зведений каталог українських стародруків “Пам’ятки книжкового мистецтва” (два томи у трьох книгах, 1981–1984), яке Ярослав Дмитрович підготував спільно з доктором мистецтвознавства Якимом Запаском. Я. Ісаєвич – відповідальний редактор і один з основних авторів другого тому фундаментальної академічної праці “Історія української культури” (2001).

Дослідження Я. Ісаєвича, виконані на високому науковому рівні, із залученням нових джерел (він увів до наукового обігу чимало невідомих раніше творів українських письменників і вчених XVII–XVIII ст., а також деякі інші цінні пам’ятки, як записки німецького мандрівника Мартина Груневега з описами Львова і Києва) дозволили йому стати авторитетним вченим не лише в Україні, а й за її межами. Це засвідчила низка ґрунтовних та позитивних рецензій на праці Я. Ісаєвича науковців США, Великої Британії, Польщі та інших країн. Мабуть, такі рецензії за часів СРСР були найбільшою винагородою для будь-якого сумлінного українського вченого-історика і найкращим свідченням його об’єктивності та професіоналізму.

У зв’язку з реформами в СРСР у період т. зв. “перебудови” в науковців з’явилася нарешті можливість виїжджати на стажування чи для збору нових матеріалів за межі колишнього соцтабору. Ярослав Дмитрович неодноразово користався такою можливістю, аби за кордоном гідно репрезентувати українську історичну школу, налагодити міжнародні наукові контакти, вивести українознавчі студії на світовий рівень. У 1989 р. Я. Ісаєвич брав участь в установчій конференції Міжнародної асоціації українців (МАУ) в Італії. На Другому міжнародному конгресі українців (Львів, серпень 1993 р.) його обрали президентом МАУ, яку він очолював до 1999 р. Я. Ісаєвич брав активну участь у підготовці всіх (дотепер відбулося шість) конгресів МАУ. У 1993 р. Я. Ісаєвича був обраний почесним доктором Гродненського університету ім. Янки Купали, а у 1994 р. – іноземним членом Польської академії наук.

Наукові заслуги Я. Ісаєвича належно оцінили і в Україні. Від 1990 р. він – член-кореспондент, від 1992 р. – академік Національної академії наук України. У 1993–1998 рр. Я. Ісаєвич керував Відділенням історії, філософії та права НАН України.

Я. Ісаєвич був ініціатором та керівником багатьох важливих колективних наукових проєктів, зокрема і таких, що мали велику суспільну значимість, посилювали позиції українства у світі. Особливого визнання заслуговує збірник наукових праць “Волинь і Холмщина 1938–1947 рр.: польсько-українське протистояння та його відлуння” (2003), підготований за активної особистої участі Я. Ісаєвича, відповідальна та інтелектуально смілива постава вченого щодо гострих проблем українсько-польських відносин.

Я. Ісаєвич також спричинився до відродження Наукового товариства ім. Шевченка в Україні. Він брав участь у нарадах ініціативної групи відродження НТШ, установчих (відновлюючих) зборах НТШ у Львові в жовтні 1989 р., а у березні 1992 р. був обраний до складу першого корпусу 32 дійсних членів-засновників НТШ. У 1989 р. і протягом кількох наступних років Я. Ісаєвич обирався заступником голови НТШ.

Своє 70-річчя академік Ярослав Ісаєвич зустрічає у розквіті творчих сил. У рік 750-річчя Львова під його керівництвом завершується праця над колективною монографією з історії давньої галицької столиці. Реалізація всього того, над чим сьогодні працює і що планує здійснити Ювіляр, збагачує українську та світову історичну науку і надалі примножуватиме здобутки українських вчених у галузі гуманітарних знань.

*З роси і води Вам,
вельмишановний і дорогий Ярославе Дмитровичу!*

Учні та колеги